

АНОТАЦІЯ

Кокорєв В.В. Механізми державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури регіону – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління». – Харків, 2025.

У дисертації обґрунтовано науково-теоретичні підходи до розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури регіону. Уточнено зміст та структурні елементи механізмів державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури.

Визначено державне регулювання розвитку транспортної інфраструктури регіону як планомірну діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з метою забезпечення своєчасного, якісного та безпечного надання транспортних послуг, створення умов для сталої господарської діяльності, що призводить до ефективного використання транспортного потенціалу регіону. Об'єктом державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури є транспортна система України, суб'єктами – Міністерство інфраструктури України; департаменти з координації роботи транспорту, створені органами місцевої влади та самоврядування, громадянське суспільство, вітчизняні та міжнародні фінансові установи.

Доведено, що державне регулювання транспортної інфраструктури виконує кілька ключових функцій, спрямованих на забезпечення її ефективного розвитку та стабільності. Воно охоплює створення та підтримку цілісності національної транспортної системи, гарантування безпеки через адміністративні та економічні механізми. Також регулювання спрямоване на узгодження національних інтересів із потребами різних соціальних груп, нормотворення у сфері транспортних відносин, а також інституційну діяльність, що передбачає заснування органів для координації, нагляду та контролю у транспортному секторі. Окрім того, раціоналізація управлінських процесів сприяє зниженню

трансакційних витрат, підвищуючи ефективність функціонування інфраструктури та логістики.

З'ясовано, що механізми державного регулювання транспортної інфраструктури – це сукупність засобів та методів впливу держави на розвиток та функціонування транспортної системи країни. Їхньою метою є забезпечення ефективного, безпечного та доступного переміщення людей, вантажів, а також сприяння зміцненню обороноздатності та розвитку економіки і соціальної сфери нашої країни. Запропоновано наступні механізми державного регулювання: нормативно-правовий; інституційний; економічно-фінансовий; організаційно-адміністративний; інформаційно-комунікативний.

Проаналізовано сучасний стан розвитку транспортної інфраструктури України, який здійснено у довоєнний (до 24.02.2022 р.) та воєнний періоди її функціонування. Так у довоєнний період обсяг перевезень пасажирів та вантажів за 2010-2020 рр. зменшився. Також даний період характеризувався високим рівнем зношеності об'єктів транспортної інфраструктури в Україні. Війна завдала безпрецедентних збитків транспортній інфраструктурі України та нажалі вона триває. На сьогодні замість численних великих проектів тепер робота зосереджена в основному на трьох основних напрямках: ремонтні роботи на критичних ділянках (ремонт шляхопроводів, розчищення заблокованих через руйнування населених пунктів, відновлення інфраструктури на деокупованих територіях); будівництво об'єктів у стратегічних місцях (зернові коридори, прикордонні зони, основні транзитні вузли); розбудова об'єктів військового або подвійного призначення.

Досліджено закордонний досвід державного впливу на функціонування та розвиток транспортної інфраструктури, який свідчить про зростання ефективності цілісного державного регулювання розвитку даної сфери, порівняно з галузевим, який передбачає децентралізацію державного контролю з розширенням повноважень регіональної влади, пошук раціонального поєднання вирішення галузевих і територіальних (регіональних) проблем, розвинутої регіональної інвестиційної політики, створення спеціальних економічних зон та використання державного-приватного партнерства.

На основі отриманих в результаті аналізу даних нами було запропоновано напрями удосконалення нормативно-правового механізму державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури на регіональному рівні в Україні серед них: привести законодавство у відповідність до міжнародних норм; для покращення процесу прийняття рішень щодо розвитку транспортної інфраструктури вкрай необхідно децентралізувати повноваження та надати регіонам більше автономії; надати доступ громадськості до інформації щодо планів розвитку транспортної інфраструктури та дозволити їй брати участь у обговоренні цих планів.

Запропоновано удосконалення інституційного механізму державного регулювання, шляхом створення органу державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури на регіональному рівні – інфраструктурного оператора. Така організація, серед різноманітних ролей, має також функціонувати як методологічний центр, що включає нагляд за реалізацією програм і розробкою проектів на регіональному рівні: це передбачає управління цими програмами, а також надання інтелектуальної підтримки.

Запропоновано концептуальне обґрунтування стратегії державного регулювання збалансованого розвитку транспортної інфраструктури регіону, як довгостроковий якісно визначений напрямок розвитку, заснований на сукупності систематизованих дій, що дозволяють на основі стратегічних пріоритетів визначати найбільш кращі механізми, інструменти і заходи реалізації процедур, параметрів і процесів державного регулювання розвитку транспортної інфраструктури на регіональному рівні. Здійснення Стратегії пропонується на основі наступних принципів: дотримання законності, демократичності, прозорості та наукового підходу; орієнтація на задоволення економічних інтересів усіх учасників транспортної галузі; забезпечення виживання і розвитку в довгостроковій перспективі через встановлення динамічного балансу із зовнішнім середовищем, прибутковість і окупність; створення єдиного інформаційного і тарифного простору; забезпечення економічних інтересів учасників транспортного ринку та наскрізної системи руху товарів. Визначено практичну значимість Стратегії в можливості її застосування органами

державної влади та місцевого самоврядування при формуванні регіональної транспортної політики.

Ключові слова: державне регулювання, транспорт, транспортна політика, транспортна галузь, транспортний комплекс, транспортна інфраструктура, державно-приватне партнерство, механізми державного регулювання.